

ФИЛОБЛОК

8. БРОЈ

МАРТ, 2025.

ГДЕ СЕ
МАЈЕШ?

Фотографија:
Марина Лукић

ФИЛОБЛОК

блокадни часопис

8. БРОЈ

МАРТ, 2025.

О, зашто ми срце вечито у знак протеста бије
На раскрсници овој са које пролазе четири
воза на четири стране света
Под кишом која као из олука лије?

ТРАНСИБИРИЈА, РАДЕ ДРАИНАЦ

НИМШ

РЕЧ УРЕДНИШТВА

После Крагујевца, окупили смо се у Нишу на Студентском едикту 1. марта. У Ниш смо се мајали, у Ниш смо пумпали и у Ниш смо стварали историју. И заиста, у свим радовима се осети епска снага протеста: епски се пише, епски се поје и епски се мисли. Читаћете у новом броју нове народне песнике, гусларе, оде и одјеке студентске борбе. Ипак, док смо припремали осми број Филоблока, затекла нас је вест о смрти Вукашина Црнчевића, шеснаесте жртве пада надстрешнице и жртве корупције. Његова борба остаће са нама и ми је нећемо заборавити. Наши помени од 21. марта трајаће 16 минута.

САДРЖАЈ

ПОЕЗИЈА 10

- Студентски едикт ... 12
- Цитати ... 14
- ОДА СЛОБОДЕ ... 16
- Борба ... 18
- Студентска (људска) част ... 19
- Пред Тополом, 13. фебруара 2025 ... 20
- ШЕТЊА ... 22
- Рушење црног коња ... 23

ПРОЗА 24

- Мрзиш ли? ... 26
- Власт ... 28

ЕСЕЈИ 30

- Дистопија ... 32
- (Не)(с)варљива јесен '24 ... 34
- Тумачење слике
„Пре белине владала је тмина” ... 38

ФОТОГРАФИЈЕ 40

- Студентски едикт, 1. март, Ниш ... 42
- Тражење ректора, Нови Сад ... 48
- Под нашом Ауто-командом, Београд ... 50

ИЛУСТРАЦИЈЕ И ГРАФИКЕ 52

Фотографија:
Жарко Ђокић

ПОЕЗИЈА

СТУДЕНТСКИ ЕДИКТ

Зима ледна на Србију паде,
по Србији шибалу ветрови,
крв се леди у јуначким рукама,
ал' не мари за зиму Србине,
већ се диже Србија васцела,
правду иште и слободу скупу,
на дахије удара изнова,
дигоше се ћаци и студенти,
и не даду мира напредњаку.
А кад беше зима на измаку,
сване данак студени мартовски
ту се раја уздигла сирота,
па похита к Нишу прекрасном,
да покаже народње јединство
и дахијску порази батину!
Са свих страна пристизаше народ,
више људи никад Ниш не виде,
и кад стиже раја преголема,
ту настане весеље народње,
барјаци се вијорили српски,
с њима иду заставе бошњачке,
луна и крст два страшна симбола,
жалост мири браћу зараћену,
звона звоне на црквама нишким,
слави народ радост и слободу,
а од власти само правде тражи,
правде тражи за петн'ест погибних,
погинулих испод надстрешнице
и робију за убице њине.

ФИЛОБЛОК: 8. БРОЈ

Када беше шести час поподне,
похиташе људи к трговима,
и узеше Трг краља Милана,
и ставише повелику бину,
на њу дигош' барјак и заставе,
те читају едикте студентске,
траже правду и државу правну
и слободу свакоме човеку!
Па се опет заорише песме,
о поноћи минути тишине,
мајаше се по Нишу народе,
мајаше се часова петнаест,
расташе се срећни и радосни,
спремају се за наставак борбе.
Ал' гле чуда, вест Србијом лети,
збори паша и друге дахије,
да је народ тек шака пиринча,
те га пљује и ниподаштава,
и назива плаћеницим' страном.
Кад то чуше ћаци и студенти,
одмах знаду шта им је чинити,
па дозивљу наново народа,
да с' упути Београду красном,
да пред дворе дахијске пошета,
и утера паши страх у кости!

Алекса Кривошија

ЦИТАТИ

У почетку беше Реч
И историја учитељица живота
И књиге, браћо
Уби ме прејака реч
Јер мени треба моћна реч
Јер мени треба одговор
Али неке животиње су једнакије од других
Достојно јест

Марина Лукић

ОДА СЛОБОДЕ

Историји певам! Оштрим своје перо
које је јуначке искројило ленте,
чиним оно што сам одавно намер'о,
признајем пред Богом — пишем за студенте!

Прочитајте стопут', ја ћу једном касти,
што љубави нема — мораће пропасти!
Но, мислиће неко да причам о власти,
а ја стих о греху пишем — и о части!

Зло се адом спушта! Време своје носи.
Надолази сила виспренога ума,
но се чудо ово са разумом коси,
најмудрије главе вапију са друма.

Застраши се народ с чет'ри светске стране,
дичну види српску неумрлу слогу,
види љуте Србе што се часно бране,
кликујући оду Милостивом Богу.

Подигло се српство, живот бољи ствара,
згадише се свима срамне некултуре,
омладина уста, с жељом, пуна жара,
да се збаци јарам вражје диктатуре!

Све је живља нада да ће народ хтети
да подигне гласе против црне рђе,
Лазареву војску причешћују свети,
одјекује земљом — жив је Карађорђе!

Одбранимо оно што су преци стекли —
пољане куд крв је прадедова текла,
јер сви смо из исте колевке потекли,
које би се само невера одрекла.

И свете ми гусле, мој Србине брате,
што су о јунаштву певале и сјале,
одјекују сузе са којима пате,
јер њихове песме злице су издале.

Подли господари сада силно желе
да промене гласе српскога пастира,
да нам танке струне другачије веле,
да признамо жицу што издају свира.

Али мудро семе у јуначком плоду
не да злу да ланце робијашке кује,
што већ дуго стежу уставну слободу.
Крштеном народу то не доликује!

Српска су се широм отворила врата,
а њихове многе замутиле воде
дечјом крвљу, што се, силом атентата,
прелива по лучи Божије слободе.

Устанимо, браћо, остварујмо снове
наших старих, који слободу су снили,
ускликнимо Сави што нас с неба зове,
окрећући леђа овој шупљој сили.

Судиће им они што их се не боје,
што ни с небеса не могу да с' изброје,
они што се рајским стратиштима строје,
оптужнице силне њима ће да скроје.

Неће бити Дрине, Дунава, нит' Саве,
грешног ће Србаља васкрнут држава,
развиће се барјак слободарске славе,
у ком крв црвену надливаће плава.

Па кад прођу дани и све ноћи хладне,
кад се нови зраци на уранку роде,
опиће се душе праведности гладне,
свануће нам зоре чекане слободе!

Богдан Пантовић,
песник и млади народни гуслар из Краљева

БОРБА

Бесомучно трагамо за бољим сутра
Док нас пушта неправда слама изнутра.
Има ли краја горкоме болу, патњи и несрећи?
Докле ћете нам раширена крила изнова сећи?

Пука тишина разара душу, срце слама,
А око нас море лажних обећања.
Па ипак, у сваком од нас тиња нада,
Да тамо негде, далеко, постоји и правда.

Овај је живот игра без граница,
Зар да нам ово буде последња станица?
Нећете нам уништити све наше снове,
Бићемо јунаци безграничне борбе ове!

Немојте нам продавати ваше празне приче,
Сви ти ваши покушаји ни на шта не личе.
Доста нам је лажи и скривених тајни,
Ову таму обасјаћемо свим звездама сјајним.

Пут је наш трновит, мучан и магловит,
Али наша срца спаја непрекидна нит.
Свему ће овоме једном доћи крај,
Ова душа јуначка дотаћи ће бескрај.

Ана Живковић

Жарко Ђокић

СТУДЕНТСКА (ЉУДСКА) ЧАСТ

Или затвор
Или гроб
Или нечији роб

Опција нема
Зло се спрема
Да нас угаси
А не да нас спаси

Или они или ми
Али никако ти
Тебе ће изабрати
Полиција ће да те ухвати

Зашто, ни сами не знају
Они им сендвиче дају
Па ваљда зато
Наређење је дато

А јадни морају да слушају
И некако да покушају
Да нас сломе
Да не настављамо у томе

Плаше нас тако
Али то је млако
Не падамо на те форе
Које долазе од горе

Студенти се боре
Да немају ноћне море
Да живе боље
Да имају више воље

Да живе нормално
А не у неверици стално
Да ће умрети
И неће успети

Зато желе промене
А не да секу вене
Не би да иду као сене
Зато желе нову власт
Која ће макар да има част

Као основну људску особину
Која ће волети своју домовину
Која ће волети грађане своје
А не узимати паре твоје

И зато ће истрајати
А неко ће да плати
За сво зло
Неко ће одговарати за то

Михајло Љубић

ПРЕД ТОПОЛОМ, 13. ФЕБРУАРА 2025.

Сен векова што над славом бдије,
Забрављени тон на жици гуслара
Тужну песму свира, од које сузе лије
Народ који и даље у мраку тумара.

Гуши се у вртовима мрачне шуме,
Влага од кише нагриза плућа.
Под сенком храста нада је умирућа.
Вихор истине тек понекад дуне.

Стари храст тоне у сан магловит,
Утихну под ђоном повести горке,
Сави своје гране шумски митрополит,
Проматра немо упорне поворке.

Памти и сузе и бол црна земља.
Корење великана из ње се храни,
Родиће се из гордог темеља
Пупољак млади – земљу да одбрани.

Вихор постаде олуја што хрли,
Корове учмале разара и мрви.
Прети да ће до праха да их смрска.
Из пепела ниче Рамонда српска!

Ко што цвет пркосно латице шири
Не марећ' за силу што из сенке вреба,
И младеж својим маршем путеве криви
Стремећи храбро ка висинама неба.

ФИЛОБЛОК: 8. БРОЈ

Од силовитих корака планина одзвања,
Потоци и реке у страху беже,
Војска младих повијено грање ломи,
А барјак њихов облаке реже!

Тог дана дивљала је мећава жестока.
Од мраза студеног заледише се горе.
Смело су хујали ветрови са истока,
Скидали са лица уздахе и боре.

Маршира чета, узбуркала се мора
До врхова таласа белих од иња.
Дувају моћно и маестрал и кошава,
А ватра у грудима не престаје да тиња.

Њихови кораци, ко ритам тимпана,
Праћени звуцима тишине и болног мука.
Стопалима крвавим од рана
Ступају у колевку непокорних устанака.

Тамо чека их вожд, дуге бркове суче,
С поносом гледа, без речи, без даха
Како крваре. За отаџбину се муче,
Чврсти, Његошевог достојни ораха.

Младост на крилима песничких епова
Непоколебљива, нову битку бије.
Њихов повик сева кроз време и векове
Пркоси узвиком „Востани, Србије!”

Блок Д

ШЕТЊА

Шетам, сузе теку,
право сливају у реку,
жеља за правдом покреће,
Земља стати мора да се окреће.
Све мора да стане,
побуном на лаж,
истина нек устане,
за живот бољи да постане.
Шетам, пут је дуг,
уз мене иде и чува ме друг.
Земља је стала,
за живот да би постала,
не окреће се више у круг.
Шетам, ноге боле,
сви нас подржавају и воле,
пред Богом за све се помоле.
Због њихове вере настављам ићи,
сва ће истина на видело произићи,
на обмане, манипулације на путу наићи,
упорношћу својом отераће мрак и на светлост стићи.
Шетам, до правде не застајем,
далек је пут, али не одустајем.

РУШЕЊЕ ЦРНОГ КОЊА

Владар таме и гутач снова
на црном коњу, крвавим рукама,
повлачи први потез.

Младост земље,
скривана у студенским домовима,
јаше на белим коњима.

Осваја поље по поље
подсећа на правила игре,
црни играч их је заборавио.

Црне фигуре падају,
шаховску таблу
обасјава белина дечијих осмеха.

ПРОЗА

Фотографија:
Марина Лукић

МРЗИШ ЛИ?

„Мрзиш ли, драги сине?” Очеве речи, хладне и оштре, пролиле су се са његових усана током породичног ручка. Мајка ме је забринито погледала, знајући шта следи. Отац је подигао главу, погледавши ме срдито. „Ниси ме чуо? Питао сам те нешто.” Нисам му одговорио. Само сам посматрао његово измучено лице, његове уморне очи, из којих је избијао бескрајан страх, којим беху заведени деценијама уназад. Страх их је опхрвао. Страх је у њима победио. „Устали сте данас против свега у шта смо веровали. Ви! Којима смо живот дали? Па зар вас није срамота ваших речи? Мрзите ли све што се коси са оним што мислите? Да ли смо вас зато подржавали – да би нас мрзели? Је л’то?!” Устао је, сада већ задихан. Капљица зноја му је цурела низ лице, док је са упаљеног телевизора као киша лила мржња у свом свом величанственом смраду. Док су слушали њихове лажи, били су као опседнути. Моје мисли је прекинуо очев узвик.

„А! Одговори ми на питање!” Лупио је шаком о сто, срдито поскочивши. „Мрзиш ли и нас, сине? Мрзиш ли мајку која те је одгојила? Реци ми! Мрзиш ли мајку, која те је родила? Која те је чувала и пазила од момента када си први пут отворио своје очи? Која те је гледала како одрасташ? Мрзиш ли ти истом том мржњом оца свога, који ти је цео живот посветио? Који је целог живота радио и стицао? А за кога другог него за тебе! Кога ми другог имамо осим вас, децо! А ви овако...” Хватао се за главу, док сам га мирно посматрао, иако је у мојој души лежала велика туга. Мајка му је дала мало воде како би се смирио. Задихан, ипак је наставио: „Мрзиш ли ти, сине мој, и своје село? Цркву своју у којој си се крстио? Сокаке којима си ходио? Мрзиш ли поље златно и небо плаво?” У том моменту, приметио сам сузе у његовим очима. „Мрзиш ли град у коме си провео младост? У којем си се школовао? Мрзиш ли, сине, ову земљу, која те је хранила? Која те је школовала, која је за тебе чуда чинила? За коју је моја младост крв давала? Зашто, о, младости проклета?!”

Гледао сам свог оца како плаче. Неутешно плаче, уверен у лажи које су му годинама сервиране. Без речи сам устао од стола, откопчао дугме на кошуљи и угасио телевизију. Након секунде тишине окренуо сам се и рекао: „Не мрзим, оче. Не мрзим вас, драги моји. Како могу мрзети родитеље своје: мајку и оца свога, који су ме родили, који су ме створили, који су ми цео живот свој посветили. Не мрзим своје село. Како могу мрзети своје родно место! Место у коме сам одрастао, у којем сам најлепше године свог живота провео? Не мрзим сокаке којима сам као мали трчкарао, којима сам безброј пута пролазио и весело се играо. Не мрзим звук црквеног звона и петла које позива на јутрење, не мрзим шум багремовог лишћа и не мрзим мирис липе у цвату. Не мрзим шљиву и јабуку и не мрзим ласте у своме јату! Како могу мрзети

чари свог детињства? Како могу мрзети оно што је срцу моме мило? Како могу мрзети тај диван хоризонт, искован у злату дивних наших поља и обмотан у том бескрајном плавом ћилиму? Како могу мрзети град у коме оставио сам део своје младости! У коме нађох љубав свог живота, тамо на месту славе! Тамо, где се велике реке у љубави срећу, држећи успомену на неке боље дане...

Како да мрзим, драги оче, када сте ме од малена научили да волим?

Због љубави не желим да ћутим! Не желим никоме зло и желим на њ’ да слутим! Не желим да небо плаво, које су грејали зраци милог Сунца утоне у вечно сивило; не желим да јаблан стари буде посечен, тај горостас, то чудо ком се свако, и старо и младо, дивило! Не желим да ћутим кад видиш тужна лица која ходе градом моје младости! Не желим из дана у дан гледати црнину и жалости! Не желим видети упаљене свеће и реку суза! Не желим ћутати док нашом земљом, колевком нашег рода, владају незнађе и бескрајна туга! Не желим ћутати, мила моја мајко, кад радост одузета је многима чим су отворили своје очи! Зарад нечије гордости, сујете и моћи.

Зато дижем глас, драги моји! Зато данас говорим – за све оне који то не могу, чија имена памтим, чија лица не излазе из моје главе! Зато данас пишем – да црквена звона поново звоне! Не од туге и погребана, нег’ од сватова и крштења, служби и литургија! Зато данас дижем свој глас, за сва уплакана лица! За све тугом погођене, незнађем опхрване! За оне старе, за оне немоћне, дуго времена силом лажи и обмане мучене! За вас устајем, драги оче, драга мати, јер не могу трпети да вас видим тако преварене, тако обмануте и на смрт преплашене. Устајем и за себе, јер не желим трпети окова око свог врата. Јер не желим доживети судбу свог милог брата. Јер не желим дочекати да ћу из земље своје морати да одем; у потрази за срећом, негде далеко, где ћу у тузи својој, за завичајем који ме својим вапајем дозива, једног дана, морати да потонем.”

Петков Марко

Марина Лукић

ВЛАСТ

Чини ли ти се како некад као да предосетимо надолazeћу трагедију, како полако у сваком делу свога бића, у оном најмањем делу ћелије, осећамо нити смрти? Слутимо невидљиве конце судбине, који се мрсе негде у простору између нас, у оним беличастим зрнцима које видимо лети како лебде у ваздуху. Чинило ми се да некад видим и осетим више него што могу да разумем, а да ме затим само разматрање замара и уноси још већу тежину постојећем (не)знању. Останем укочен, неспреман да кренем на неку страну, уплашен и слућен, бројим дане у надању.

Данас је падао снег, гледао сам га са прозора, желео сам да изађем, да ухватим оне крупне, беличасте пахуље, које својим лаганим плесом обасипају моје срце, а очи ми се пуне зраком на угловима. Био сам у мраку и посматрао снег, радовао сам му се, оживљавао осећаје и слике, које сам некад желео да имам по оваком дану, уверен да сам много важан и да и ја лепршам у сновима као пахуља. Бацио сам поглед на огледало и видео ту једну, нежну искру сребра у рубу свога ока. Насмејао сам се, био сам срећан што дах зимског дана станује у мени. Ова зима се много одужила, много се тога десило и никако да прође, а чекао сам тај снег да нас мало прикрије и умири, да нам да смирење у души. Сећам се да сам стајао на ветру, у мећави и да сам уживао, док се хладноћа полако ширила по телу. У неком лудилу кренула ми је година, свестан да морам да бирам, да се надам и промишљам о сваком свом кораку. Прошла ме је мисао — Какав ли је укус власти, да ли је то укус снега на мојим уснама? Гледао сам оне јунаке који се боре ко ће бити гласнији и схватио да у муци на врху су они најгори и најбучнији. На тренутке бих желео тај укус, ту снагу међу својим рукама, како осећам да господарим и растурам светове и пишем ствари по својој вољи. Онда се сетим да сам мален као и та пахуља, топим се од мало топлине, заборављам све и полако нестајем.

Сваки дан путујем по својој свести, по рељефима свога детињства копам трагове мисли и осећања. У ваздуху тражим мирис пролећа и оног благог поветарца који лепрша по мојој кожи, који полако скупљам у шакама и остављам заробљеног. У очима скупљам боје од пролећа до јесени, од свитања до сумрака, и полако бојим моје зимско тело. Чини ми се да је много било лакше и лепше бити успаван у том пољском цвећу, међу зрацима сунца који бљеште у очима, док праменови косе прекривају лице и први лист полако игра свој задњи плес.

Онда опет завирим у себе, у боје свога тела и осетим међу грудима као да стоји свећа уместо срца, она плаха, златна међу црном. У тој свећи горе моје очи, сваки траг разочараности или туге полако гаси плам, шиба га својим слутњама, и онда полако кренем да га оживљавам. Каткад је плам слабашан, неприметан, и тад ме облије уплашеност, а онда просто

догоре све ствари које сам прећутао, сручи се све оно што нисам смео и што ме је заболело. После се сетим, сам сан о срећи лепши је него срећа. На крају дана опет запалим још једну свећу, за нову наду, за мало златне међу нашим мраком.

Сећам се чобанских дана, негде на пропланку међу шумом, убијала ме је досада, навирало је лето. Гледао сам свет испод својих ногу, тај малени свет којим сам могао да господарим и делим правду и решавам судбине. Видео сам бубамару на једном листу и узео је у своје мале, неспретне руке и решио да јој ишчупам крила. Пребројао сам црне тачкице на њеном црвеном оклопу и узвикнуо узбуђено — Ово није наша бубамара! Ово је азијска! Нећу уљезе! И тада сам са таквом лакоћом, узхватио њено слабашно тело, које је својим танким ногицама покушавало да се одбрани, подиграо црвени оклоп и видео два крилца, танана и прозрачна. Зграбио сам једно по једно и нежним трзајем откинуо и бацио, водећи рачуна да је не повредим, да је не заболи моја суровост, коју сам у том тренутку звао милошћу. Онда сам је вратио на лист и пустио да настави свој живот. Она је покушавала да полети, подизала свој оклоп и ништа, остала је прикована за земљу. Шта ли је тада осећала? Шта ли бих ја сад осећао да сам на њеном месту? Био сам одушевљен таквим исходом и наставио да ловим нову невину жртву. Сада када размислим, не знам какву срећу је то могло да ми изазива, какву сам правду мислио да ћу постићи? Које ли су то вредности које су урезали у мене и ко је крив за то? Сада, с времена на време, осетим да сам и сам уљез на овом свету и да ми полако крила чупају, а да се ја опирем колико могу.

Овог лета била је страшна врућина, спарина се скупила, увукла у сваку пору и никако да пусти, сви смо вапили за капима хладне воде. Изашао сам напоље да псу сипам воде и отишао да уживам у хладовини своје собе. Касније сам изашао да ручам и видех осе које хрле ка тој посудици са водом, спуштају се и онако жељне воде утапају се у њој, док не остане њихово шарено тело које лагано плута по води. Мирно и тихо се таласа та скупина, док нове осе настављају да надолaze, несвесне опасности. Очи и тело су им пуни жудње, не знају да стану, да успоре и осмотре, већ халапљиво увлаче у себе више него што могу да поднесу, сагињу се и — Бам! Падају! Помислих тад да је превелика жеља погубна, а очи ми се загледаше у тај призор, пунећи ме осећајем безнадежности. Гледах како мирно бирају смрт и иду ка њој, до самога краја вапе за том водом, и умиру да ли од превелике жеље или превелике глади? Колика ли је граница између та два?

Питам се из часа у час какав ли је осећај власти? Јесте ли то та несмотрена жеља као код оних оса или је то моја детиња надмоћ над бубамарама? Да ли је осећај власти дрхтање мојих руку, жмарци који ми заузимају тело, и осећам да уживам у сваком дамару свог бића? Да ли је власт поглед испод мојих ногу, тај мајушни свет чији зов не чујем? Да ли је власт оно што нас раздваја и оставља да полако плутамо по површини? Да ли је власт плетиља моје судбине, која својим старачким рукама полако пресеца нити нашега живота?

Милица

Фотографија:
София Трифуновић

ЕСЕЈИ

ДИСТОПИЈА

Соњи

Ово је прича, чије страхоте надмашују и најбоље Кингове хороре.

Лежим у својој соби и размишљам... 2025. година, година у којој ћу напунити 20 година... Кроз моје мисли пролазе разна питања: Боже, каква ли ће то бити моја будућност? Куда ће ме одвести? Хоћу ли пропутovati свет као што сам то одувек желела? Моје сањарење прекинула је једна од вести која се приказивала на дневнику у том тренутку.

„Студенткиња Правног факултета учествовала је са колегама у блокади раскрснице, током којих се недељама одаје пошта погинулима у паду надстрешнице недавно реконструисане железничке станице у Новом Саду 1. новембра...”

Те речи учиниле су да се крв која је до тада мирно текла мојим венама у делићу секунде заледи. Нисам могла да верујем шта сам управо чула... у ствари – могла сам. Само нисам желела да верујем да смо као друштво толико подбацили. Зар нисмо ми те вичне патриоте које се воде паролом „Боље гроб него роб, боље рат него пакт.” Зар нисмо ми Срби, потомци оних који су своје животе полагали на Косову пољу борећи се за слободу свога народа до последњег даха? Зар нисмо ми Срби, они који се поносно са три прста крсте, вреднују веру и породицу?

Ако јесмо, шта је онда ово? А ако нисмо, када смо то престали бити? Када смо престали да будемо они неустрашиви јунаци који верују у доброту и правду? Када смо престали бити они Срби са инатом у духу и љубављу у срцу? Када смо престали бити људи?

Моје очи у неверици су немо посматрале док се на телевизији приказивао снимак, у најмању руку речено, немилог догађаја. Пред мојим очима био је живи пример старе латинске изреке „Човек је човеку вук”, под условом да се особа која је у могућности да свесно покуша да некоме одузме живот, може назвати човеком. Та млада невина душа стајала је ту са надом и вером у боље сутра не само за себе већ за све маде коју државу Србију називају домом. Уместо подршке и похвале, добила ударац главом о бетон.

Можда је истина да је емпатија у људима већ давно изумрла. Можда су људи заиста постали само неми роботи који као по рутини извршавају сваку команду оних на врху.

Устани.
Иди на посао.
Заради једва довољно за хлеб и млеко.
Спавај.
Устани.
Ради.
Не постављај питања.
Ћути.
Ради.
Преживи данас да би радио сутра.
Ради.

У овом мрачном тренутку тешко је не помислити на то да нама је изгледа боље да нестане као људи, него да опстанемо, биолошки да преживимо као злочинци и нељуди. И био је Патријарх Павле у праву када је то рекао да је човек без душе само љуштура, празна и мрачна. Нема човека без људскости и морала, без мирне савести са којом ноћу леже да спава.

Постоје многа питања која се могу поставити онима који у овом тренутку немо ћуте но сва она се ипак могу сабрати само у једно – „Даме и господо, колико кошта образ?” За шта се то образ продаје? За куће и станове? За парче хлеба и литру млека? За јефтинији паризер и мајонез? И колико вреди петнаест угашених живота? Петнаест уплаканих породица. Петнаест избрисаних осмеха. Петнаест људи који нису дочекали сутра.

Драги моји Срби, држава нам се претвара у дистопију у којој је дозвољено да возачи газе студенте, да се деца лече преко порука, да та иста деца буду убијана од стране друге деце, да нам надстрешнице падају на главе... Моје питање је шта је следеће. Шта још треба да се деси да бисмо ми као народ схватили да добро из лошег никада произаћи неће?

На крају дана, свако чини по својој савести, онако како мисли да треба. Ја не желим да ћутим. Не желим да ћутим јер имам мајку и оца које треба сутра у очи да погледам, а не желим да погнем главу. Желим да им кажем: „Мајко, оче, одгајили сте човека, а не пијуна на шаховској табли.” Не желим да ћутим јер треба вечерас да легнем да спавам...

Смрти се не бојим, тако да сви они који желе да возе, могу да возе ја ћу мирно стајати. Стајаћу јер знам да ћу пред Господа отићи чисте душе и мирне савести.

Мој свет ће у 11:52 застати, свакога дана, ма шта год се дешавало, а Ви чините како Вам је воља, поступајте по својој савести.

Неда Петровић 4-2

Марина Лукић

(НЕ)СВАРЉИВА ЈЕСЕН '24

Тротоари у црвеним шакама, петнаест заустављених минута, пиштаљке против батинашења, амнестија владајућег насиља и људске колоне у све ланчанијем судару – споља. Унутра: индекси као показне карте, душеци и јоргани прострти пред закључаним студентским службама, обустављена предавања и одржани часови савести. На тачки пресека: студенти, солидарност, слободоумље и нека неоткривена сазвежђа. Доносиоцима наде и препорода, прогласили су се најмлађих, најразборитијих и најгрлатијих чланови колектива – средњошколци и студенти.

Када је петнаест смрти остало под бетонским тонама, урушавање система, институција и сигурности коју су оне дужне да одрже, отресло се сваког слоја метафорике, постало истинито, видљиво и опипљиво. Док се слушни апарат режима претварао да је глвонем, одјеци, до сада непосведоченог, младог бунта искипели су по асфалтима, борећи се за оно што би у свакој заједници морало да се подразумева: људскост, одговорност и правда.

У залог започетој бици, студенти и средњошколци оставили су оно највредније – будућност. И то не ону из предизборних спотова, пластифицирану, сто пута прерађену, препаковану и пласирану. Лажљиву. Него ону праву, постојећу, опипљиву – ону коју удишемо као немир, а издишемо као неизвесност.

Чини се да су поступци врха, усидреног у закон јачега, све апсурдније медијске садржаје и успостављену апатију, коначно прекардашили праг народног бола. Апсолутна деполитизација и спонтано омасовљење тромесечних студентских протеста, који су се излили по многим жаришним тачкама наше земље, најбољи су показатељи активације основног хуманог импулса – оног који може више и вреди више него ма који страначки листић, чланство и идолопоклонички култ.

Универзализација и превазилажење граница свих (формалних и неформалних) организација од побуњених младих већ је начинило симбол почеткановог превратничког доба у којем више нема места за „добре” старе, паралишуће – „то нема везе са мном” „ћути, увек може горе”, „ништа се не може променити” – мантре. Наместо њих, долазе све креативнији транспаренти, инспирисани академским знањима и звањима (Филозофски цитира „нека буде борба непрестана”; медицинари дијагностикују да је касно за профилаксу и да тумор мора бити одмах одстрањен; а машинци кажу да су „против машинерије”).

У годинама све изразитијег себичлука, самодовољности и користољубља, млади наново обнављају (готово епску) снагу колектива, која делује као јединствено биће, без издвајања и жеље за истицањем индивидуалних гласова. Више од шездесет блокираних факултета функционишу као ћелије једног организма – боре се за испуњење истих захтева, једни другима преносе неопходне намирнице и јавним пленумима изгласавају сваки наредни корак.

Студенти и њихови професори, повезани хорацијевском девизом „Sapere aude” („Усуди се да размишљаш”), месецима показују да су браниоци слободе, „Прометеји наде” и истински родољуби, који више не могу да гледају жртвовање сународничких живота недовољно промишљеним и олако парафираним пројектима корумпираних институција.

У својој „плишаној револуцији” студенти не рескирају само неодржана предавања и отписане испитне рокове; сваким даном њихова безбедност је све угроженија, и све је већа могућност да због својих уверења буду повређени на територијама, парадоксално, најслободнијег мишљења – на универзитетским кампусима.

Но, на сву срећу, студенти су на улицама све мање сами – њихова иницијатива побудила је безмало све социјалне сфере (пољопривредну, просветарску, адвокатску, глумачку), доказујући магнетску силу привлачности колективног даха. Новембар 2024. године биће упамћен као месец крви. У децембру, та ће се крв преточити у симбол свудприсутне, мада учестало ометане и гушене, наде. У петнаест минута тишине међу сто хиљада светиљки на све масовнијим протестима. У уједињено грло, које више не жели да понавља напамет набифлане пароле било ког политичког лидера. У доказ античке тезе да се урушавање какократије мора подстакнути споља, не би ли се она сломила изнутра и довршила сама од себе.

Иако многе одржава помисао на то да је студентски бунт тек краткотрајна афективна „манија”, која, кад-тад мора згаснути, чини се да је право стање ствари ипак мало другачије. Реакција младежи није испровоцирана само новосадском погибијом — она је годинама надраживана непрестаним егзистенцијалним зебњама, телевизијским застрашивањима и све хаотичнијом бахатошћу водеће партитуре. Надстрешница је пљуснула у већ преливену чашу.

Не зна се када ће битка коју су отпочели студенти и средњошколци бити завршена.

Како дани одмичу, њен се крај све слабије назире. Ипак, и голим оком да се приметити да је он располовљен на два, међусобно завађена, крака – оба поприлично екстремна. На једном краку је промена. Али не она уобичајена, козметичка, довољна тек да ушећери вид, него она тешка, коренска и помало застрашујућа. На другом краку почива оно много страшније. Разочарање. Повратак у апатијску анестезију из које ће буђење (под условом да се икада више понови) бити много тромије. Уколико се сада проневери поверење које млади полагају у стварност, део њих биће принуђен да се придружи слаткоћи и лакоћи дремежа. Други део ће побећи од кошмара. На вратима Филозофског факултета у Новом Саду одавно је истакнуто болно истинито и још болније узнемирујуће или-или: „Или борба или миграција”.

Једно се, и у данима најзадиханије неизвесности, чини сасвим извесним – „друг Тито” овога пута засигурно неће казати (као, између осталог, и у оном култном Паскаљевићевом филму) да су студенти у праву.

Ипак смо одмакли предалеко од комедије.

Јелена Б. ОГЊЕЛОВИЋ
Филозофски факултет у Новом Саду

Марина Лукић

Марина Лукић

ТУМАЧЕЊЕ СЛИКЕ „ПРЕ БЕЛИНЕ ВЛАДАЛА ЈЕ ТМИНА”

Јабука има мноштво значења, али овде је симбол искупљења, новог човека, сагласја, споразума, пошто је округла и потпуна, представља ту потпуност и јединство, насупротив мноштву нара...

Намерно су очи прекривене...

Намерно се усне не виде, али је на њиховом месту црвена боја...

Намерно црну косу младе девојке, кваре седе власи...

Намерно је (мој) потпис црвене боје и то у близини особе... потписујемо оно за шта гарантујемо, што одобравамо, на чему градиммо наш углед и часно име...

Позадина је веома битан фактор... преовлађује црна боја, али се меша са црвеном и смеђом, то јест није свуда истог интензитета, не доминира свуда једнако боја тмине и песимизма...

На рубовима се назире потпуно бела боја... оличење чистоте, невиности, праведности, идеала, победу доброг над злом, она долази са свих страна и рефлектује сву снагу спектра, јаче него икада пре!

Из црне у белу боју, нема постепеног прелаза, нагло долази до те белине, која ће у будућности преовладати, као што и јесте. Сви сведочимо!

Да се приметити да око ране нема крви... девојка је мртва са доста руменила... свака стрела њу је пробадала, али све су машиле јабуку и то намерно... због своје младости могла је да трпи, до одређене границе, стрела је смртоносна и за младост... то што је претходна није усмртила, не значи да неће следећа, а управо је та и била смртоносна!

Сведочимо историјском тренутку, који инспирише све уметнике, да стварају управо за ово време, да га овековече и да то остане запамћено кроз њихова дела...

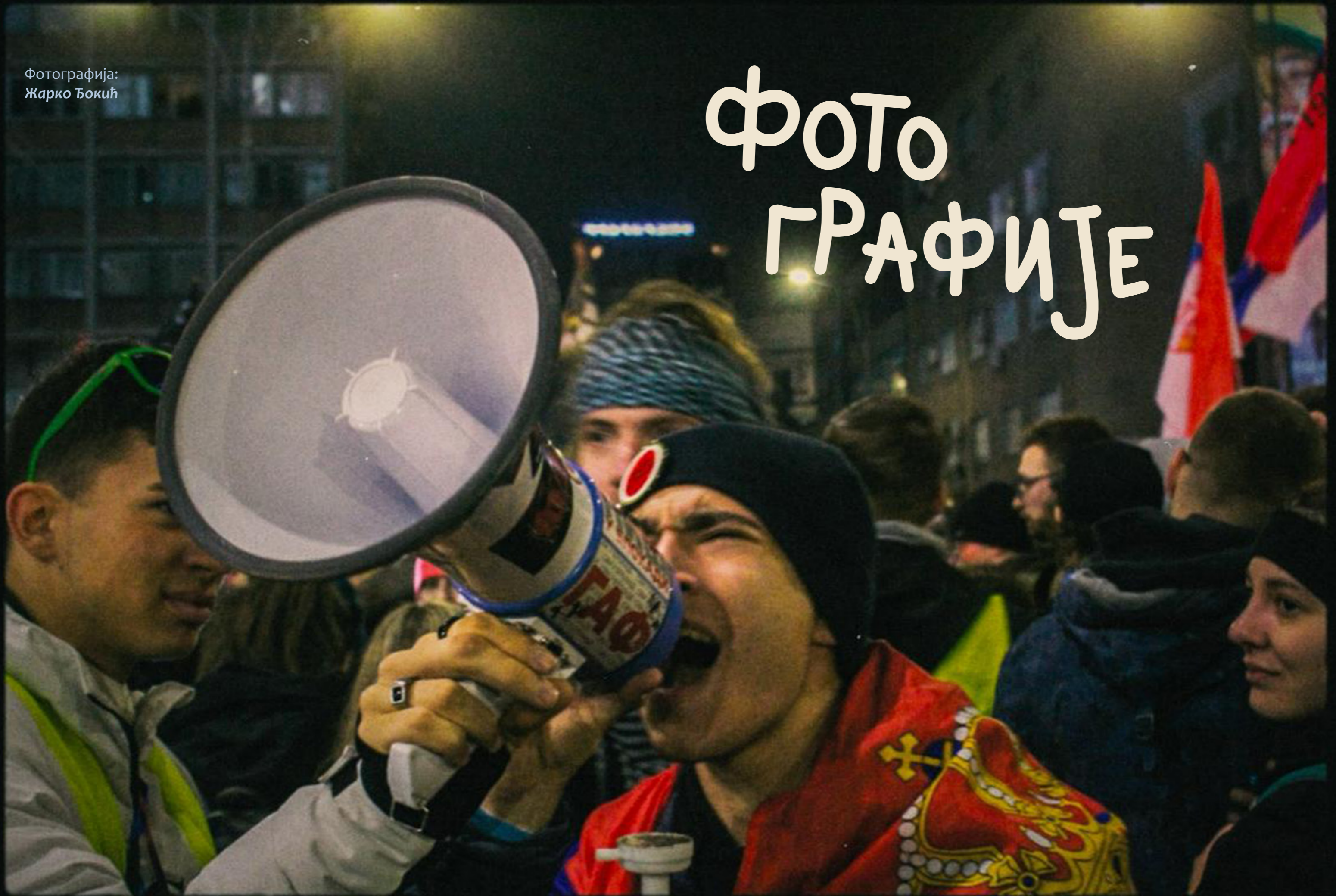
Тања Цигић-Парчетић

Тања Цигић-Парчетић

Фотографија:
Жарко Ђокић

ФОТО ГРАФИЈЕ

СТУДЕНТСКИ ЕДИКТ,
1. МАРТ, НИШ

Марина Лукић

СТУДЕНТСКИ ЕДИКТ,
1. МАРТ, НИШ

Жарко Ђокић

СТУДЕНТСКИ ЕДИКТ, 1. МАРТ, НИШ

София Трифуновић

ТРАЖЕЊЕ РЕКТОРА, НОВИ САД

Марина Лукић

IZGUBLJEN
REKTOR
Pomozite nam da nađemo rektora!
Poslednji put je viđen u rektoratu i obližnjim kafićima. Uglavnom nosi rolku.
Odaziva se na pozive tabloidnih televizija.

ПОД НАШОМ АУТО-КОМАНДОМ, БЕОГРАД

Немања Танасијевић

MAČKE U BLOKADI

ИЛУСТРАЦИЈЕ
И ГРАФИКЕ

Инструменталити Дизајн,
@instrumentaliti777

Инструменталити Дизајн,
@instrumentaliti777

ФИЛОБЛОК: 8. БРОЈ

Уреднице:
Ања Давидовић
Милица Арбутина
Миа Ковач
Ина Станковић

Лектура:
Ања Давидовић

Прелом и дизајн насловне:
Миа Ковач